

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIIY
RIVOJLANISHINING ASOSIIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati

1. <https://www.booking.com/hotel/uz/zamin>
2. O‘zbekistonda 2024 yil uchun Turizmning asosiy statistik ko‘rsatkichlari. (2024). (O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi/Statistika agentligi ma’lumotlari).
3. Future of the Travel and Tourism. (WEF hisoboti).
4. Environment and Tourism. Routledge.
5. UNWTO. (2020).
6. Zamin Foundation <https://zaminfoundation.ngo/en>
7. Greenpeace International - Greenpeace International
<https://share.google/n2ocgZlswf2xbvCI5>
8. https://gov.uz/en/eco/news/view/22746?utm_source
9. https://globalresearchnetwork.us/index.php/ajebm/article/view/3651?utm_source
10. https://kun.uz/en/88197862?utm_source

YASHIL BIZNES MODELI VA EKOLOGIK TADBIRKORLIK

Abdusamatova Aziza Alijon qizi

Jizzax shahar 2-sonli politexnikumi maxsus fan o‘qituvchisi

Kirish

So‘nggi yillarda dunyo iqtisodiyotida ekologik barqarorlik masalalari keskin kun tartibiga chiqdi. Iqlim o‘zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi, sanoat chiqindilarining ko‘payishi va atrof-muhitning degradatsiyasi yangi iqtisodiy yondashuvni – yashil iqtisodiyot va uning asosiy tarkibiy qismi bo‘lgan yashil biznes modelini shakllantirishga sabab bo‘lmoqda. Yashil biznes, avvalo, iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda ekologik xavfsizlikni ham ta‘minlaydigan tadbirkorlik faoliyatidir. U innovatsion texnologiyalar, resurs tejamkorlik, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni minimallashtirish kabi tamoyillarga asoslanadi.

Mazkur maqolada yashil biznes modeli, uning afzalliklari, ekologik tadbirkorlikning zamonaviy yo‘nalishlari, O‘zbekiston tajribasi hamda rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi.

1. Yashil biznes modeli tushunchasi va mohiyati

Yashil biznes modeli – korxonaning iqtisodiy faoliyatini ekologik barqaror yo‘l bilan tashkil etish strategiyasidir. Uning markazida ekologik xavfsizlik, energiya tejamkorlik, resurslardan oqilona foydalanish va ijtimoiy mas‘uliyat tamoyillari turadi.

Yashil biznes quyidagi xususiyatlarga ega:

- Atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan yoki minimal zarar yetkazadigan jarayonlardan foydalanish;
- Qayta tiklanuvchi manbalarga asoslangan ishlab chiqarish;

- Chiqindisiz yoki kam chiqindili texnologiyalarni qo‘llash;
- Aholi salomatligini muhofaza qiluvchi mahsulotlar ishlab chiqarish;
- Korxona faoliyatining har bir bosqichida ekologik xavf tahlilini yuritish.

Bugungi global iqtisodiyotda yashil biznes modeli kompaniyalarning raqobatbardoshligini oshirish, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish va barqaror iqtisodiy o‘rni ta’minlashning muhim omiliga aylangan.

2. Ekologik tadbirkorlikning zamonaviy yo‘nalishlari

Ekologik tadbirkorlik – atrof-muhitni asrash va ekologik muammolarni yechishga qaratilgan biznes faoliyatidir. Bugungi kunda ekologik tadbirkorlik quyidagi yo‘nalishlarda jadallik bilan rivojlanmoqda:

2.1. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari

Quyosh, shamol, biogaz, geotermal energiya hisobiga ishlovchi korxonalar soni ortmoqda. Bu yo‘nalish investitsion jozibadorligi, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining mavjudligi bilan alohida ahamiyatga ega.

2.2. Resurs tejamlar va energiya samarador texnologiyalar

Zamonaviy ishlab chiqarishda energiya tejamlar uskunalar, issiqlikni tejaydigan qurilmalar, LED yoritish tizimlari, aqlli boshqaruv platformalari keng qo‘llanmoqda.

2.3. Chiqindisiz ishlab chiqarish (Zero Waste)

Chiqindilarni qayta ishlash, ikkilamchi xomashyodan yangi mahsulot yaratish, qayta foydalanish modeli iqtisodiy va ekologik jihatdan foydali yo‘nalish hisoblanadi.

2.4. Yashil qurilish va ekologik uylar

Ekologik toza materiallar, energiya tejamlar me’moriy yechimlar asosida uy-joy barpo etish bugungi kunning eng talabgir yo‘nalishlaridan biridir.

2.5. Ekologik toza qishloq xo‘jaligi

Pestitsidlarsiz, organik o‘g‘itlar asosida yetishtirilgan mahsulotlarga talab ortib bormoqda. Bu sohada organik sertifikatlash tizimi keng rivojlanmoqda.

3. Yashil biznesning iqtisodiy afzalliklari

Yashil iqtisodiyotga sarmoya kiritgan korxonalar iqtisodiy jihatdan bir qator ustunliklarga ega:

- Energiya va resurs xarajatlarining kamayishi;
- Ekotexnologiyalar orqali samaradorlikning oshishi;
- Mahsulot va xizmatlar bozori kengayishi (yashil mahsulotlarga talab yuqori);
- Rivojlangan davlatlarda soliq imtiyozlari va grant dasturlari mavjudligi;
- Korxonaning ijtimoiy obro‘-e’tiborining oshishi.

Bundan tashqari, yashil biznes korxonalarni xavf-xatarlardan – ekologik jarimalar, chiqindi utilitatsiyasi, energiya narxlarining o‘shishi kabi noqulayliklardan himoya qiladi.

4. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot va ekologik tadbirkorlikning rivojlanish yo‘nalishlari

O‘zbekiston Respublikasi so‘nggi yillarda ekologik barqaror iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha keng ko‘lamli strategiyalarni amalga oshirmoqda. Xususan:

- “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi – 2030” qabul qilindi;

- Quyosh va shamol stansiyalari qurilmoqda;
- Chiqindilarni qayta ishlash korxonalari soni ortmoqda;
- Ekologik transport – elektrobuslar, elektromobillar joriy etilmoqda;
- Suv tejovchi texnologiyalar qishloq xo‘jaligiga keng tatbiq etilmoqda.

Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun yashil biznes loyihalarini moliyalashtirishga mo‘ljallangan “yashil kreditlar”, xalqaro grantlar va davlat ko‘maklari yo‘lga qo‘yilgan.

5. Yashil biznes modelining kelajak istiqbollari

Kelajakda ekologik tadbirkorlik yanada kengayishi, yangi bozor segmentlarining paydo bo‘lishi kutilmoqda. Xususan:

- Yashil texnologiyalar bozorining keskin kengayishi;
- Elektr transport vositalariga ommaviy o‘tish;
- Karbon izini kamaytiruvchi texnologiyalar rivoji;
- Yashil startaplar ulushining ortishi;
- Ekologik mahsulotlarga global talabning oshishi.

O‘zbekiston uchun ushbu jarayon energetika, qurilish, qishloq xo‘jaligi, turizm, sanoat kabi sohalarda katta iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa

Yashil iqtisodiyot va ekologik tadbirkorlik – zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning eng muhim yo‘nalishlaridan biridir. Yashil biznes modeli korxonalar uchun yuqori iqtisodiy samaradorlik, ekologik xavfsizlik va ijtimoiy mas’uliyatni uyg‘unlashtirish imkonini beradi. O‘zbekistonning milliy strategiyalari, qo‘llab-quvvatlash dasturlari va yosh tadbirkorlarning ekologik ongini oshirish jarayoni bu sohaning yanada rivojlanishiga xizmat qiladi. Shubhasiz, yashil biznes kelajak iqtisodiyotining bosh omillaridan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Акбарова Б. Ш., Саидова Ф. YASHIL IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O‘RNI //MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH. – 2025. – T. 4. – №. 43. – C. 155-159.
2. Sobirjonovna N. Z. YASHIL TEXNOLOGIYALARGA BIZNES INVESTITSİYALARINING IQTISODIY OQIBATLARI: IQTISODIY BARQARORLIK VA RENTABELLIK //IZLANUVCHI. – 2025. – T. 1. – №. 4. – C. 138-145.
3. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 02.
4. Khudoyarov R., Kamolov D., Azamatov B. Economic growth, business circulation and economic development //Science technology&Digital finance. – 2024. – T. 2. – №. 2. – C. 21-24.
5. Kamolov , D. (2025). VIRTUAL TURIZM (VR) XIZMATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI. Scientific Practical Conference, 1(1), 372-374. <https://d-pressa.com/index.php/spc/article/view/264>